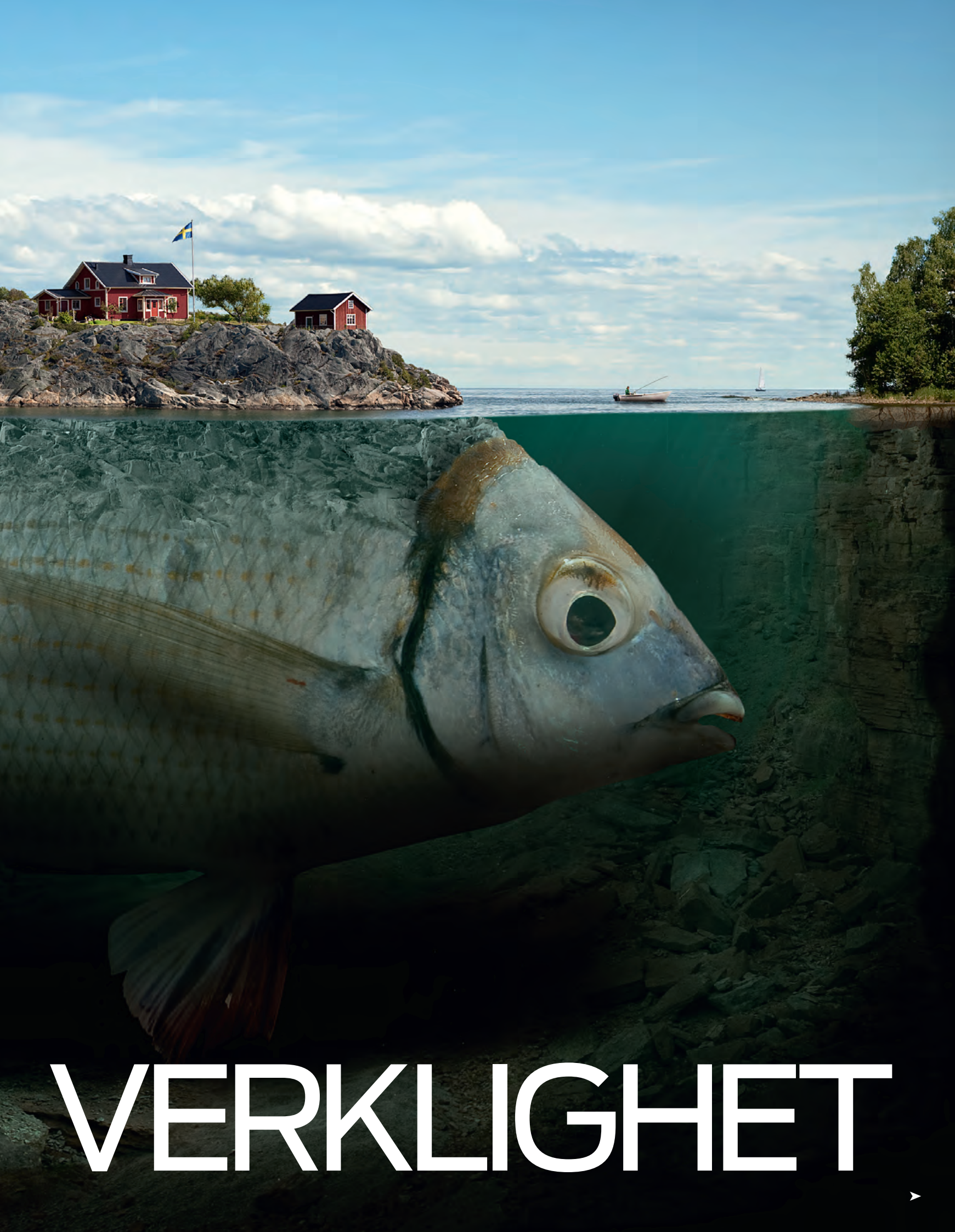

Han skapar nya världar. Bizarra situationer där fysikens lagar upphävs och allt är möjligt. Följ med på ett besök i **Erik Johanssons** uppochnedvända universum.

TEXT: CARL UNDÉHN FOTO: ERIK JOHANSSON

VRICKAD

VERKLIGHET

Den som utgår från hans bilder kan lätt tro att det döljer sig en fullständigt galen person bakom dem. En surrealist med stirrig blick och vild fantasi.

Inget kunde vara mer fel.

Erik Johansson visar sig vara både lugn och eftertänksam när tar emot i sin bostad med kontor på en innergård i Berlin. Sedan snart ett år tillbaka bor han i den tyska huvudstaden som han beskriver som "kul och inspirerande".

– Jag gör ju mycket retuschjobb och då spelar det inte så stor roll varifrån jag jobbar. Det har inte blivit mycket bilder med Berlinmotiv ännu, men det hoppas jag kommer i framtiden, säger han när han visar runt och pekar på stadens karakteristiska TV-torn som syns genom fönstret.

Styrkan i hans surrealistiska bilder är att de känns äkta. En stad kan vara uppochned, hårda material rinna ut på golvet och världen verka vara i allmänt upplösningstillstånd – ledordet i Eriks arbete är ändå realism.

– Jag ser mig som en fotograf som inte fångar utan mer skapar verkligheten och jag vill göra det på ett fotorealistiskt sätt. Det ska se ut som att det skulle kunna vara sant.

Verkligheten han skapar är fortsättningen på en tradition som är lika lång som fotonhistorien själv. Oavsett om syftet varit politiskt eller konstnärligt har bilder alltid manipulerats. Stämningen i Eriks bilder för tankarna till 1920-talets surrealistiska målare som Salvador Dalí och Max Ernst satte tonen tillsammans med fotografer som Man Ray och André Kertész.

I arbetsrummet hänger, inte helt oväntat, Dalís "Minnets envishet" jämte en av Eriks egna bilder. Som inspiration nämner han också främst målare och grafiker.

– Jag tycker fotografier kan vara intressanta men tilltalas nog mer av målare. Det är inspirerande på olika sätt men det jag gillar i det surrealistiska är att något oväntat händer i bilden.

Han har alltid visualiserat världen kring sig och säger att han som barn inte gärna läste texterna i böcker. Hellre tittade han på bilderna och skapade utifrån dem en egen, ny berättelse. Egentligen är det precis det han fortfarande gör. Han tänker ut världar och historier som han sedan skapar med hjälp av kamera och dator.

Att Erik blev just fotograf var dock långt ifrån en självklarhet.

– Jag har alltid ritat mycket och fick tidigt ett stort intresse för datorer. Det var så jag upptäckte retusch, och började helt enkelt leka med och manipulera bilder, säger han och håller upp kaffe i det rymliga och ljusa köket.

Men han trodde aldrig fotografi och retusch kunde vara "ett riktigt jobb".

– Så jag började läsa datateknik och interaktionsdesign på Chalmers i Göteborg. Samtidigt köpte jag en systemkamera och började testa lite mer avancerade saker.

Erik ville se hur långt han kunde gå, hur stort projekt han skulle klara av att göra. Resultaten laddade han upp på olika sidor på nätet och det dröjde inte länge innan erbjudanden med retuschjobb började dyka upp.

När han 2010 var klar med studierna på Chalmers hade han redan börjat frilansa som fotograf och yrkesvalet stod klart.

Sedan dess har han fått uppdrag inom både reklamvärlden och för magasin, varit hos Google i Kalifornien för att

ta fram konceptbilder och hållit föredrag om sitt arbete på den inflytelserika konferensen TED. Det är en konferens där kunniga och inflytelserika personer från hela världen samlas för att tala i en kvart om ett ämne de är kunniga i. Föredragen läggs sedan ut på nätet, gratis för alla.

I Sverige fick han mycket uppmärksamhet när han 2011 täckte Sergels Torg i Stockholm med ett 300 kvadratmeter stort fotografi. Som en typisk bild av Erik Johansson skapades en illusion av ett stort hål i marken om du betraktade bilden från ett visst håll.

– Det är en intressant plats med ett mönster av trianglar som jag kunde använda. Dessutom tyckte jag att det var roligare att göra en bild på marken så att folk kunde gå över verket i stället för att bara titta på det.

Responsen blev, som han säger, ”oväntat bra” och filmen från arbetet har visats två och en halv miljon gånger.

– Det är därför jag aldrig får några vanliga fotojobb, vilket kan vara lite synd. Det hade varit kul att bara ta en bild och vara klar, haha!

Fotomanipulationerna har onekligen placerat honom i en nisch. Men han behärskar sitt område och det råder ingen brist på uppdrag. Det märks tydligt då telefonen ringer flera gånger under intervjun, hans agent vill bland annat diskutera bilder han ska ta av publiken under en basketmatch. De ska sedan utgöra bakgrunden till ett jobb han håller på med.

En färdig bild växer fram bit för bit. Fragment samlas in på olika platser och ibland under lång tid. För att lyckas passa ihop alla delar är Erik noga med att skriva ned ljus och vinklar i ett anteckningsblock.

Det är ett koncentrerat och metodiskt arbetssätt som

påverkats både av tiden på Chalmers och av det faktum att han till stor del är självlärd.

– Jag tror inte jag har lärt mig det här på det snabbaste sättet, men jag har lärt mig det på mitt sätt. Att leka och testa sig fram är bra för att få grepp om hur olika verktyg fungerar.

Han tillägger att det även kan ge en viss frihet att inte veta hur saker och ting ska vara.

– Det jag fått med mig från Chalmers är att jag ser varje bild som problemlösning på något sätt. Jag får en idé och den får inte vara för enkel. Det måste vara lite klurigt.

Inspiration hittar han i vardagen och med tanke på resultatet kan man fråga sig hur Erik egentligen ser på världen under en promenad på gatan.

– Haha, då ser jag hur husen ramlar omkring mig! Man blir ju lite skadad av att titta efter idéer hela tiden.

Oavsett vad som ska göras är ritblocket alltid det första

Erik Johansson

Född 1985 och uppvuxen på en bondgård vid Götene i Västergötland. Fick sin första digitalkamera när han var femton. Den i kombination med ett datorintresse ledde honom in på banan som fotokonstnär. Har gått en kurs i ljussättning, i övrigt är han helt självlärd. Han har däremot studerat interaktionsdesign vid Chalmers tekniska högskola.

”Egentligen är det digitalt måleri. Photoshop är en målarduk och i stället för färger lägger jag på lager efter lager med fotografier tills det är klart. Skillnaden är så klart att det går att flytta runt och att färgen inte torkar.

steget. Där skissar han fram konceptet som sedan blir hans karta på vägen till den färdiga bilden. Eller problemet han måste lösa, om man så vill.

– Det börjar med planering där jag tänker ut vad jag vill fotografera. Sedan är det steg två, att hitta platser. Var kan jag samla ihop det här materialet? Därefter sätter jag ihop det.

Det låter ganska enkelt. Men när han sätter sig vid datorn för att visa hur bilder och lager binds ihop står det snabbt klart att så inte är fallet. Bakom de färdiga bilderna döljer sig mängder av enskilda fotografier, upp till över hundra lager i Photoshop och månader av planering, fotograferande och sammansättande.

– Egentligen är det digitalt måleri. Photoshop är en målarduk och i stället för färger lägger jag på lager efter lager med fotografier tills det är klart. Skillnaden är så klart att det går att flytta runt och att färgen inte torkar.

Bortsett från all digital efterbehandling sker en stor del av Eriks arbete utan datorns hjälp. För att skapa sina världar tar han hjälp av snickare som bygger modeller och experimenterar själv med olika material. Allt för att skapa den perfekta illusionen.

Nyligen fick han till exempel i uppdrag att göra en bild med bokstäver som smälter.

– Det skulle man kunna göra i 3D, men jag föredrar att anlita en kille som bygger bokstäverna åt mig. Sen hällde jag över blandningar av vätska för att få det att se ut som de smälter och fotograferade det hela. Då kan ingen komma att säga *Det där ser inte verkligt ut! Den reflektionen blir inte så!*

Erik är också ett bra exempel på att nätet spelar en allt viktigare roll inom fotografi. Dels var det där han började sprida sina bilder som sedan ledde till jobb, dels var det där han lärde sig mycket. Idag följer över 33 000 personer hans arbete genom hans Facebooksida.

– Det är viktigt att finnas på nätet idag. Det krävs inte mycket utan räcker med en enkel hemsida där man lägger upp sina bilder. Sedan finns det en risk att folk snor ens grejer men det är något man får ta. Jag tycker det ger så mycket mer i slutändan.

Nackdelen med spridningen på internet är att Eriks bilder helst ska ses i tryck. Först då framhävs alla små detaljer och det minutiösa arbete han lagt ned på att göra sina illusioner trovärdiga. Inget har lämnats åt slumpen och betraktaren kan titta länge på en bild och ständigt hitta nya bilder i bilden som tillsammans skapar en historia.

– Man kan se det som att varje bild är en ruta ur en film. Eller bara början på något där man kan låta fantasin gå lös.

Han vill att var och en av hans bilder ska innehålla ett "oväntat element" som gör den mer intressant att titta på

än verkligheten. Men på frågan vad det egentligen är för historier han vill berätta är svaret inte lika klart.

– Visst har jag en idé om hur något ska se ut och visst kan en del bilder betyda något för mig. Men jag tycker det är viktigt att inte lägga för mycket budskap i något. Det är mer intressant att låta folk själva stå för tolkningen. Det säger så mycket mer om en bild.

Men hur ser egentligen någon som ständigt jobbar med manipulation på debatten om falska och bearbetade bilder?

– Det är en svår fråga och det är svårt att se hur något inte skulle vara manipulerat idag. Även om det togs fram ett certifikat på att bilden är äkta skulle ju även det kunna fejkas, säger han och menar att det också är svårt att veta var gränsen för manipulation går. Att dra i en kurva i Photoshop kan ju användas både till att lägga mer kontrast i ett ansikte och för att skapa en dramatisk himmel som helt ändrar bildens budskap.

– Bara genom att välja tillfälle eller att placera en person på en plats har man ju manipulerat verkligheten. Sedan gör man det bara på ett annat sätt när man tar det till datorn. Ibland undrar jag varför det är så känsligt att ändra saker i efterhand när det går att flytta runt i verkligheten och ändra så mycket innan.

Att Eriks bilder är manipulerade råder det inget tvivel om. Men när det kommer till personerna i dem väljer han att göra det enkelt och lämna dem som de är.

– Jag gillar äkta människor. ■

Kul på nätet

<http://www.youtube.com/watch?v=BRAM8MpqlaA>

Eriks bästa tips

1 Ha ett tydligt mål!
När du retuscherar är det bra att veta vilket resultat du är ute efter, annars är risken stor att du fortsätter i evighet.

2 Var noga med ljus och vinkel! Oavsett om du sätter ihop två eller tjugo bilder måste det stämma.

3 Ta egna bilder! Det räcker med en enkel kamera. I början kan det vara lockande att använda sig av Stockbilder, men det stämmer nästan aldrig till hundra procent.

4 Testa dig fram!
Det låter självklart, men gör det, öppna

en bild och prova olika verktyg och filter för att se vad som händer.

5 Bryt ned i steg!
Det gör arbetet enklare. Fundera kring bildens olika delar som bakgrund, mitt, förgrund eller djup.

